

Bahçıvan: “Meralarımızda mülkiyet sorunları çözülerek etkin şekilde kullanımın önü açılmalı”

İSO Başkanı Bahçıvan: “Hayvancılığın geleceği, küçük ölçekli ama örgütlü, yerel ama verimli, geleneksel ama teknolojik altyapıya entegre bir modelle mümkün olabilir. Yıllar itibarı ile hayvancılığın tarımsal desteklerden aldığı payın azaldığı Türkiye’de, tarımla ilgili, hayvan varlığından ekilen araziye ve çıkan ürüne kadar tüm noktalarında çok daha güven veren bir veri setine ihtiyaç vardır.”

Bahçıvan: “Son 13 yılda canlı hayvan ve et ithalatı için 10,6 milyar dolar harcanırken, sektöre verilen desteklerin karşılığı sadece 8,88 milyar dolar oldu. Bu tablo, üretim yerine ithalata dayalı bir modelin sürdürülebilir olmadığını açıkça ortaya koyuyor. Doğu Anadolu’da hayvan varlığı azalıyor, aile işletmeleri kapanıyor. Organize Aile İşletmeciliği Hayvancılık Modeli hayata geçirilmelidir.”

Bahçıvan: “Türkiye’de kırmızı et tüketimi içerisinde büyükbaş hayvan etinin payı yüzde 39 iken, gelişmiş ülkelerde yüzde 25’lik seviyelerde. Bu durum sürdürülebilirlik açısından ciddi bir uyarı. Küçükbaş et tüketimini artırmak artık bir tercih değil, zorunluluktur. Ülkemizde hala potansiyelin çok altında olan hindi tüketimi konusunda da farkındalık çalışmaları yapılmalı.”

İstanbul Sanayi Odası (İSO), ulusal güvenliğin, sosyoekonomik istikrarın ve bölgesel kalkınmanın temel stratejik alanlarından olan hayvancılık sektörüne yönelik sorunları ve çözüm önerilerini ortaya koyan “Hayvancılık Sektörüne Bakış; Hayvancılıkta Yaşanan Sorunlar ve Çözüme Dair Yeni Yaklaşımlar Raporu”nu açıkladı. İSO Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Erdal Bahçıvan’ın katıldığı Odakule Fazıl Zocu Meclis Salonunda düzenlenen tanıtım toplantısında açıklanan rapor; Türkiye için kritik öneme sahip olan hayvancılık konusunda alınacak stratejik kararlara katkı sunmak amacıyla yaklaşık 30 ilde saha analizleri, yetiştirici ve besici görüşmeleri, sektör temsilcileri ile istişareler ve dünya hayvancılık sektörü dinamiklerinin taranması sonucu oluşturuldu.

Toplantının açılış konuşmasını yapan İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçıvan, Türkiye’nin küresel eğilimi doğru okuyarak tarım ile hayvancılığı savunma sanayii gibi kritik bir öncelik olarak görmesinin elzem olduğuna dikkat çekerek “Artık kaynaklarını koruyamayan, dışa bağımlı yapıdan çıkamayan ülkelerin geleceğinin tehdit altında olacağı kabul etmemiz gereken bir gerçek. Sürdürülebilir gelecek ve devletlerin stratejik bağımsızlığı açısından tarım ve hayvancılığın çok boyutlu bir politika alanı olarak tanımlanması kaçınılmaz. Tarım, hayvancılık ve sanayi arasında daha fazla entegrasyon sağlamak, milletimizin refahını artırmak açısından önemli. Bu ihtiyaçtan hareketle hazırladığımız rapor; sadece bir durum tespiti değil aynı zamanda ortak akıl, karşılıklı güven ve somut aksiyon planlarıyla yeni bir başlangıç. Tarım ve hayvancılık politikalarımızda daha rasyonel, daha

çevreci ve daha sürdürülebilir bir yapıya geçmemiz yalnızca ekonomik bir zorunluluk değil; aynı zamanda gelecek nesiller için gıda güvenliğini teminat altına almanın da en güçlü yolu” dedi.

Sağlıklı çözüm için Veri Seti’ne ihtiyaç var

İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçıvan, rapora göre artık çok açık bir gerçekle karşı karşıya olduğumuza dikkat çekerek “Hayvancılığın geleceği, küçük ölçekli ama örgütlü, yerel ama verimli, geleneksel ama teknolojik altyapıya entegre bir modelle mümkün olabilir. Sürdürülebilir, veri odaklı, iklim dostu ve ölçek ekonomisine dayalı bir üretim yapısı kurmak zorundayız. Sürdürülebilir bir hayvancılık politikası için de öncelikle; Türkiye'nin, artık tarımla ilgili, hayvan varlığından ekilen araziye ve çıkan ürüne kadar tüm noktalarında çok daha güven veren bir veri setine ihtiyacı vardır. Veri setinin eksikliği; ne yazık ki sorunlara teşhis koymayı ve sağlıklı çözüm bulmayı ve dahası gelecek planı oluşturmayı da zorlaştırıyor” dedi.

Son 13 yılda 10,6 milyar dolar harcandı

Coğrafi konumu, biyolojik çeşitliliği ve üretim kültürüyle tarım-gıda alanında büyük bir potansiyele sahip olan Türkiye’nin, bu potansiyelin hayvancılık ayağında önemli yapısal kırılanlıklarla karşı karşıya olduğunu da söyleyen Bahçıvan, şu bilgileri paylaştı: “Son 13 yılda canlı hayvan ve et ithalatı için 10,6 milyar dolar döviz harcanmışken, aynı dönemde sektörümüze verilen desteklerin karşılığı sadece 8,88 milyar dolar oldu. Bu tablo, üretim yerine ithalata dayalı bir modelin sürdürülebilir olmadığını açıkça ortaya koyuyor. Diğer taraftan kaba yem açığımız yüzde 25 düzeyinde. Meralarımız, mülkiyet sorunları ve düşük verimlilik nedeniyle etkin şekilde kullanılamamakta. Hayvanlar ile meralar arasındaki irtibat kopmuş bulunuyor. Bu nedenle meralardaki mülkiyet sorunları çözülerek etkin bir şekilde kullanılmalarının önü mutlaka açılmalıdır. Bu topraklar, kendi yemini üretilip kendi hayvan varlığını besleyebilecek kapasiteye sahip. Ne yazık ki özellikle Doğu Anadolu gibi yüksek çayır-meraya sahip bölgelerde hayvan varlığı azalmakta, aile işletmeleri kapanmakta, kırsal yapılar çözülmektedir.”

Küçük baş tüketim zorunluluk

Bahçıvan, hayvansal gıda üretim ve tüketiminde de stratejik bir yön değişikliğine gidilmesinin gerekli olduğunu ifade ederek şunları söyledi: “Türkiye’de kırmızı et tüketimi içerisinde büyükbaş hayvan etinin payı %39 seviyelerindeyken, bu oran, gelişmiş ülkelerde %25’lik seviyelerde kalıyor. Bu durum sürdürülebilirlik açısından ciddi bir uyarı niteliği taşıyor. Bu noktada küçükbaş hayvancılığın payının artırılması; hem coğrafi ve iklimsel avantajlarımızın daha etkin kullanılmasını sağlar, hem de daha düşük maliyetli, çevre dostu ve sürdürülebilir bir üretim modeline geçişi mümkün kılar. Küçükbaş et tüketimini artırmak artık bir tercih değil, zorunluluktur. Öte yandan, kanatlı et grubunda hindi tüketimi ülkemizde hala potansiyelin çok altında. Hindinin hem besleyici değerleri hem de üretim verimliliği düşünüldüğünde, bu alanda farkındalık çalışmaları yapılması, kamu destekleriyle tüketim kompozisyonundaki payının artırılması gerektiğine inanıyoruz.”

EDİTÖRE NOT:

İSO Hayvancılık Sektörüne Bakış Raporunda yer alan bazı önemli tespitler

Dünya:

- Dünya et tüketiminin;
 - %37'si tavuk etinden,
 - %36'sı domuz etinden,
 - %20'si sığır etinden,
 - %3'ü koyun etinden,
 - %2'si keçi etinden ve aynı oranda manda etinden sağlanıyor.
- Dünya şarküteri pazar büyüklüğü 484 milyar dolar.
- Büyükbaş hayvan eti üretimi 2023 yılında 76 milyon ton olup bunun %49'unu 4 ülke/ülke grubu gerçekleştirmektedir: ABD, AB, Brezilya, Çin.
- 2023-30 yıllarında dünya et tüketiminin %14 artması beklenirken, en büyük artışın tavuk etinde gerçekleşmesi, bunu sırası ile domuz eti ve sığır etinin izlemesi öngörülmektedir.
- Dünya süt üretimi 930 milyon ton'dur. Üretimin %81'i inek sütüdür. 2022 yılında üretilen 753 milyon ton inek sütünün 1/3'ü üç ülkede gerçekleşmiştir: Hindistan, ABD, Çin. FAO istatistiklerine göre Çin, Pakistan ve Türkiye son 20 yılda süt üretimini en çok artıran ülkeler olarak, en büyük 10 süt üretici ülke arasına girdi.
- Uluslararası ticarete konu hayvan genetik ürünlerinin ticaret hacmi 2023 yılında 7,7 milyar dolar olarak gerçekleşirken, 2032 yılı öngörüsü 14,78 milyar dolar.

Türkiye:

- Türkiye'de son 13 yılda canlı hayvan ve et ithalatına 10,6 milyar dolar ödendi ve yıllık ithalat ortalama 750 milyon doları buldu.
- Türkiye, et sorununu ve canlı hayvan dahil ithalat bağımlılığını yeni bir üretim modeli ve kırsal hayvancılık hikayesi ile çözmeli. Buna imkan verecek arazi varlığı, üretim kapasitesi, kamusal yaklaşımı ve tarımsal dinamikleri mevcuttur.
- Türkiye'de hayvancılık sektörünü analiz etmek için başvurulacak veri ve istatistiklerde tutarlılık sorunu yaşanıyor.
- Büyükbaş hayvancılıkta canlı hayvan varlığı nüfus ve tüketim ile paralel artmıyor.
- Ekonomik kriz nedeniyle daralan talebe rağmen kırmızı et üretimi talebi karşılamıyor.
- Son 3-4 yıl içinde karlılık sebepleri kaynaklı kesime giden hayvan sayısında hızlı artış yaşandı.
- Et tüketimi içinde büyükbaş hayvan eti payı %39 oranıyla yüksek seyrederken, küçükbaş hayvan eti payının ise %16'larda kaldı.
- Süt/yem paritesi genel olarak 1.50'nin altında kaldı; 2021-22 yıllarında ise bazı dönemlerde 1.0'in de altına düştü.
- Son 10 yılda (2014-2023) hayvancılığa aktarılan desteklerin dolar karşılığı 8,88 milyar dolar iken, aynı dönem içinde büyükbaş ve küçükbaş canlı hayvan ile kırmızı et ithalatı için yurtdışına transfer edilen döviz tutarları toplamı 7,41 milyar dolar gibi büyük meblağlara ulaştı.
- 2023 yılında bütçeden hayvancılık destekleri için ayrılan tutarın döviz karşılığı 490 milyon dolar olurken, bu rakam aynı yıl canlı hayvan ve kırmızı et ithalatına harcanan tutarın (1,38 milyar dolar) çok altında kaldı.
- Global ticarete konu canlı sığırın yaklaşık %10'u her yıl ülkemiz tarafından ithal ediliyor.

- Meralarımız hem verimsizlik hem de mülkiyet sorunları sebebi ile etkin şekilde kullanılamıyor.
- Ülkemizin kaba yemde yeterlilik seviyesi %75'lik oranı ile hayvan varlığımızın ihtiyacını karşılamada yetersiz.
- Hayvanlar ile meralar arasındaki irtibat kopmuş durumda.
- Ülkemizdeki çayır ve mera alanlarının %42,13'ünü barındıran Doğu Anadolu bölgesinde hayvan sayıları artmıyor, işletmeler kapanıyor ve aile işletmeleri daralıyor.
- Hayvancılıkta bölgesel dengelerin değişti, tüketici nüfusun yoğun olduğu Batı bölgelerimizde kümelenme arttı.
- Tarımsal kredi tahsislerinde bölgesel şartlar ve kaynak potansiyelleri yeterince gözetilmemektedir.
- Zirai kredi tahsislerinde girişimcilerin sektörel tecrübeleri ve tarımsal arazi varlıkları ile yeni yatırımlarda, yatırım yapılacak yörenin hayvan besleme kapasitesi gibi faktörler gerektiği ölçüde dikkate alınmamaktadır.
- Son 10 yılda; sığır varlığımızdaki artış %14, küçükbaş hayvan varlığımızdaki artış %36 iken, büyükbaş ve küçükbaş karma yemlerinde üretim artışı %78'i buldu.
- Besi işletmelerinin %2'sinde 50 baş ve üzerinde hayvan barındırılıyor. Bu işletmelerin sahip olduğu toplam hayvan sayısı besi işletmelerindeki hayvanların %30'una karşılık gelmektedir. Bu durum, spekülasyonlara açık, fiyat istikrarı için oynaklıkları artıran önemli bir faktör olarak görülmektedir.
- Her yıl çeşitli sebeplerle kaybedilen buzağı sayısı, yıllık besi materyali ithalatına yakındır.
- Hayvancılığın tarımsal destekleme bütçesinden aldığı pay, yıllar itibarı ile azalmaktadır.
- Sözleşmeli üretim etkin uygulanamamaktadır.
- Halen 1-2 milyon hektar arasında kullanılmayan, atıl, boş ve verimsiz tarım arazisi mevcut.

Cözüm Önerilerinden bazıları:

Rapora göre; tarım alanlarında azalma yaşanırken ekilen alanlarda daha fazla daralma yaşanması, verimli ovaların çok yıllık bitkilere dönüşmesi, kırsaldaki nüfusun ve çiftçi sayısının düşmesi, gençlerin tarım sektörüne ilgisizliği, şehirleşmenin artışı, daha az üreticinin daha fazla tüketiciyi beslemek zorunda kalması, iklim riskleri, su sorunu gibi çok sayıda olumsuz faktörün hayvancılık sektöründe doğurduğu arz güvenliği riskini; ülkemiz şartlarına uygun radikal politikalarla azami verimlilikte yönetmek zorundayız. Bu doğrultuda:

Aile işletmeleri çoğaltılmalı

- “Organize Aile İşletmeciliği Hayvancılık Modeli” hayata geçirilmelidir. Hayvancılığın geleceği, bulunduğu havzanın üretim potansiyelini zorlayan dev işletmeler yerine kırsala dağılmış ve ölçek ekonomisine uygun aile işletmelerinin çoğaltılmasından geçmektedir. Çünkü hayvancılık bir yaşam tarzıdır, kırsal faaliyettir. Hububat üretmek için insanları kırsalda tutmak zordur. Oysa üreticiler hayvancılık yapacaksa kırsalda yaşayacak, işinin başında olacaktır. Bulunduğu bölgedeki arazileri de kaba yem dahil verimli üretim için kullanacaktır.
- Türkiye’de et tüketiminin dağılımına bakıldığında sığır etinin payı, gelişmiş ülkelere bakıldığında oldukça yüksektir. Sığır etinin üretim maliyetinin yüksekliği, ülkenin mera varlığı ve arazilerin ölçek kapasitelerine bakıldığında bu durumun sürdürülebilirliğini zor olduğunu ortaya koyuyor. Bu nedenle kırmızı et tüketimi

içinde küçükbaş hayvanların ve özellikle de hindi etinin payının arttırılması gerekiyor. Bu kapsamda şarküteri ürünlerinde de küçükbaş eti kullanımı yaygınlaştırılmalıdır. Bu amaçla, konuya yönelik kampanyalar yapılmalı ve özellikle uzun vadede hindi tüketiminin payının arttırılması için strateji geliştirilmelidir.

- Yine şarküteri üretiminde büyük oranda büyükbaş hayvan eti kullanılmakta, bu alanda küçükbaş hayvan eti ve hindi eti kullanımını artıracak çalışmalar da arz talep dengesi açısından faydalı olacaktır.
- Yoğun canlı hayvan ve kırmızı et ithalatı yapılırken, Et ve Süt Kurumu üretimleri dahil şarküteride kullanılan etlerin ağırlıklı olarak büyükbaş eti olması tüketimin küçükbaş lehine arttırılacağı yönündeki politikalar ile uyum göstermemektedir.